

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

NGUYỄN ANH TUẤN

**THIẾT KẾ CHẾ TẠO CÁC THÍ NGHIỆM ĐƠN GIẢN
ĐỂ SỬ DỤNG TRONG DẠY HỌC KHOA HỌC TỰ NHIÊN LỚP 6
THEO ĐỊNH HƯỚNG GIÁO DỤC STEM**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN - 2020

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

NGUYỄN ANH TUẤN

**THIẾT KẾ CHẾ TẠO CÁC THÍ NGHIỆM ĐƠN GIẢN
ĐỂ SỬ DỤNG TRONG DẠY HỌC KHOA HỌC TỰ NHIÊN LỚP 6
THEO ĐỊNH HƯỚNG GIÁO DỤC STEM**

Ngành: Lý luận và phương pháp dạy học bộ môn Vật lí

Mã số: 8140111

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Cán bộ hướng dẫn khoa học: TS. Nguyễn Thị Thu Hà

THÁI NGUYÊN - 2020

LỜI CAM ĐOAN

Tôi cam kết luận văn này là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả nghiên cứu và những kết luận của luận văn này chưa được công bố trong bất kì một công trình nghiên cứu nào.

Thái Nguyên, tháng 6 năm 2020

Tác giả

Nguyễn Anh Tuấn

LỜI CẢM ƠN

Để có được luận văn này, cho phép tôi được bày tỏ sự biết ơn của mình đến:

- Ban giám hiệu, Phòng sau đại học, quý thầy (cô) là giảng viên khoa Vật lý trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên, quý thầy (cô) là giảng viên của các trường đại học liên kết đào tạo đã truyền đạt kiến thức, kinh nghiệm, hướng dẫn cách tiếp cận và nghiên cứu đề tài.

- TS. Nguyễn Thị Thu Hà với kinh nghiệm, sự nhiệt tình và trách nhiệm cao Cô đã hướng dẫn, hỗ trợ, góp ý và chỉnh sửa cho luận văn của tôi trong quá trình nghiên cứu đề tài và viết luận văn.

- Ban giám hiệu trường phổ thông dân tộc nội trú THCS Đồng Hỷ cùng các thầy cô trong tổ bộ môn Khoa học tự nhiên của trường phổ thông dân tộc nội trú THCS Đồng Hỷ, các thầy (cô) đang công tác tại một số trường THCS trên địa bàn Thành phố Thái Nguyên và các em học sinh đã nhiệt tình giúp đỡ và ủng hộ tôi trong quá trình thực hiện đề tài.

Cuối cùng, tôi xin gửi lời cảm ơn của mình đến gia đình, bạn bè đã luôn sát cánh, giúp đỡ, động viên tôi trong suốt quá trình học tập và hoàn thành luận văn tốt nghiệp này.

Thái Nguyên, tháng 06 năm 2020

Tác giả

Nguyễn Anh Tuấn

MỤC LỤC

Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn.....	ii
Mục lục	iii
Danh mục các chữ viết tắt	vi
Danh mục các bảng.....	vii
Danh mục các hình	viii
MỞ ĐẦU	1
1. Lí do chọn đề tài	1
2. Mục đích nghiên cứu	2
3. Khách thể và đối tượng nghiên cứu.....	2
4. Nhiệm vụ nghiên cứu	2
5. Giả thuyết khoa học	3
6. Phương pháp nghiên cứu	3
7. Đóng góp của đề tài	4
8. Cấu trúc của đề tài	4
PHẦN NỘI DUNG	5
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN	5
1.1. Lịch sử nghiên cứu về giáo dục STEM	5
1.1.1. Giáo dục STEM trên thế giới	5
1.1.2. Nghiên cứu về giáo dục STEM ở trong nước.....	7
1.2. Giáo dục STEM	11
1.2.1. Khái niệm về giáo dục STEM	11
1.2.2. Giáo dục STEM trong chương trình giáo dục phổ thông mới	12
1.2.3. Thí nghiệm trong dạy học theo định hướng GD STEM.....	29
1.3. Năng lực giải quyết vấn đề của học sinh.....	31
1.3.1. Khái niệm năng lực giải quyết vấn đề	31

1.3.2. Biểu hiện của năng lực giải quyết vấn đề của học sinh trong học tập	32
1.3.3. Cấu trúc của năng lực giải quyết vấn đề.....	32
1.3.4. Các biện pháp sử dụng thí nghiệm trong dạy học nội dung vật lí môn KHTN theo định hướng giáo dục STEM nhằm phát triển năng lực giải quyết vấn đề của HS	34
1.4. Tìm hiểu thực tế dạy học STEM tại trường PT dân tộc nội trú THCS Đồng Hỷ.....	36
1.4.1. Mục đích điều tra.....	36
1.4.2. Phương pháp điều tra.....	37
1.4.3. Đối tượng điều tra.....	37
1.4.4. Kết quả điều tra.....	37
KẾT LUẬN CHƯƠNG 1	41
Chương 2: THIẾT KẾ, CHẾ TẠO VÀ SỬ DỤNG THÍ NGHIỆM TRONG DẠY HỌC NỘI DUNG VẬT LÍ MÔN KHOA HỌC TỰ NHIÊN 6 THEO ĐỊNH HƯỚNG GIÁO DỤC STEM.....	42
2.1. Phân tích nội dung thí nghiệm vật lí trong chương trình Khoa học tự nhiên 6 theo định hướng giáo dục STEM.....	42
2.1.1. Mục tiêu môn vật lí lớp 6	42
2.1.2. Cấu trúc nội dung Vật lí trong chương trình Khoa học tự nhiên 6	45
2.2. Xây dựng thí nghiệm	45
2.2.1. Nguyên tắc chế tạo thí nghiệm	45
2.2.2. Quy trình chế tạo thí nghiệm.....	46
2.3. Sử dụng thí nghiệm trong dạy học bài “đòn bẩy và ròng rọc” theo định hướng giáo dục STEM.....	54
2.3.1. Mục tiêu chủ đề	54
2.3.2. Kiến thức về STEM trong chủ đề.....	54
2.3.3. Kế hoạch dạy học	55
2.3.4. Chuẩn bị các điều kiện tổ chức dạy học	55

2.4. Đánh giá năng lực GQVĐ của học sinh trong quá trình dạy học.....	72
2.4.1. Các tiêu chí và phiếu đề giáo viên đánh giá nhóm học sinh	72
2.4.2. Các tiêu chí và phiếu đề học sinh tự đánh giá và đánh giá đồng đẳng....	74
2.4.3. Đề kiểm tra năng lực giải quyết vấn đề.....	75
KẾT LUẬN CHƯƠNG 2	77
Chương 3: THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM	78
3.1. Mục đích thực nghiệm sư phạm	78
3.2. Nhiệm vụ thực nghiệm sư phạm.....	78
3.3. Kế hoạch thực nghiệm sư phạm	79
3.4. Tiến hành thực nghiệm sư phạm	79
3.4.1. Công tác chuẩn bị	79
3.4.2. Tổ chức dạy học bài “Đòn bẩy”	79
3.4.3. Tổ chức dạy học bài “Ròng rọc”	81
3.5. Đánh giá kết quả thực nghiệm sư phạm	82
3.5.1. Đánh giá định tính	82
3.5.2. Đánh giá định lượng	83
3.5.3. Đánh giá chung về thực nghiệm sư phạm	88
KẾT LUẬN CHƯƠNG 3	89
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ.....	90
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	92
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

Chữ viết tắt	Nội dung
GQVĐ	Giải quyết vấn đề
GV	Giáo viên
HĐ	Hoạt động
HS	Học sinh
THCS	Trung học cơ sở

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1. Bảng mô tả biểu hiệu năng lực giải quyết vấn đề	32
Bảng 2.1. Bảng kế hoạch dạy học chủ đề “đòn bẩy và ròng rọc” theo định hướng GD STEM.....	55
Bảng 2.2. Các tiêu chí và mức độ đánh giá năng lực giải quyết vấn đề.....	73
Bảng 2.3. Các tiêu chí và mức độ đánh giá năng lực giải quyết vấn đề.....	74
Bảng 3.1. Bảng điểm đánh giá nhóm học sinh của giáo viên	83
Bảng 3.2. Bảng điểm tổng hợp đánh giá năng lực GQVĐ của học sinh.....	84

DANH MỤC CÁC HÌNH

Hình 1.1. Quy trình thiết kế bài học STEM.....	13
Hình 1.2. Sơ đồ tiến trình tổ chức dạy học Vật lý theo định hướng GD STEM	16
Hình 1.3. Cấu trúc năng lực GQVĐ	33
Hình 1.4. Sơ đồ quy trình sử dụng TN trong tổ chức dạy học theo định hướng giáo dục STEM.....	36
Hình 2.1. Sơ đồ quy trình chế tạo thí nghiệm.....	47
Hình 2.2. Phương án chế tạo thí nghiệm đòn bẩy	48
Hình 2.3. Lắp ráp thành bộ đòn bẩy	49
Hình 2.4. Tiến hành thí nghiệm tác dụng của đòn bẩy.....	50
Hình 2.5. Thí nghiệm tác dụng của đòn bẩy làm thay đổi hướng của lực.....	50
Hình 2.6. Thí nghiệm đòn bẩy được lợi về lực.....	50
Hình 2.7. Phương án chế tạo thí nghiệm ròng rọc tĩnh (a) và ròng rọc động (b)..	51
Hình 2.8. Lắp ráp 2 bộ ròng rọc động và tĩnh	52
Hình 2.9. Thí nghiệm về tác dụng của ròng rọc	52
Hình 2.10. Thí nghiệm tác dụng của ròng rọc tĩnh làm thay đổi hướng của lực	53
Hình 2.11. Thí nghiệm tác dụng của ròng rọc động lực kéo vật nhỏ hơn trọng lượng của vật	53
Hình 2.12. Một số hình ảnh về sản phẩm cối giã gạo đơn giản	67
Hình 2.13. Một số hình ảnh về sản phẩm máy cào cầu đơn giản.....	72
Hình 3.1. Tỷ lệ nam và nữ trong lớp TN	75
Hình 3.2. Trung bình điểm đánh giá năng lực giải quyết vấn đề của nhóm HS nam và nữ	76
Hình 3.3. Điểm trung bình bài kiểm tra và điểm trung bình phiếu đánh giá	76
Hình 3.4. Điểm trung bình học tập với điểm đánh giá năng lực GQVĐ	77
Hình 3.5. Điểm trung bình đánh giá năng lực GQVĐ của các nhóm	77